

Poštnina plačana v gotovini,

Cena 2.50 Din.

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1934/35

Velika noč

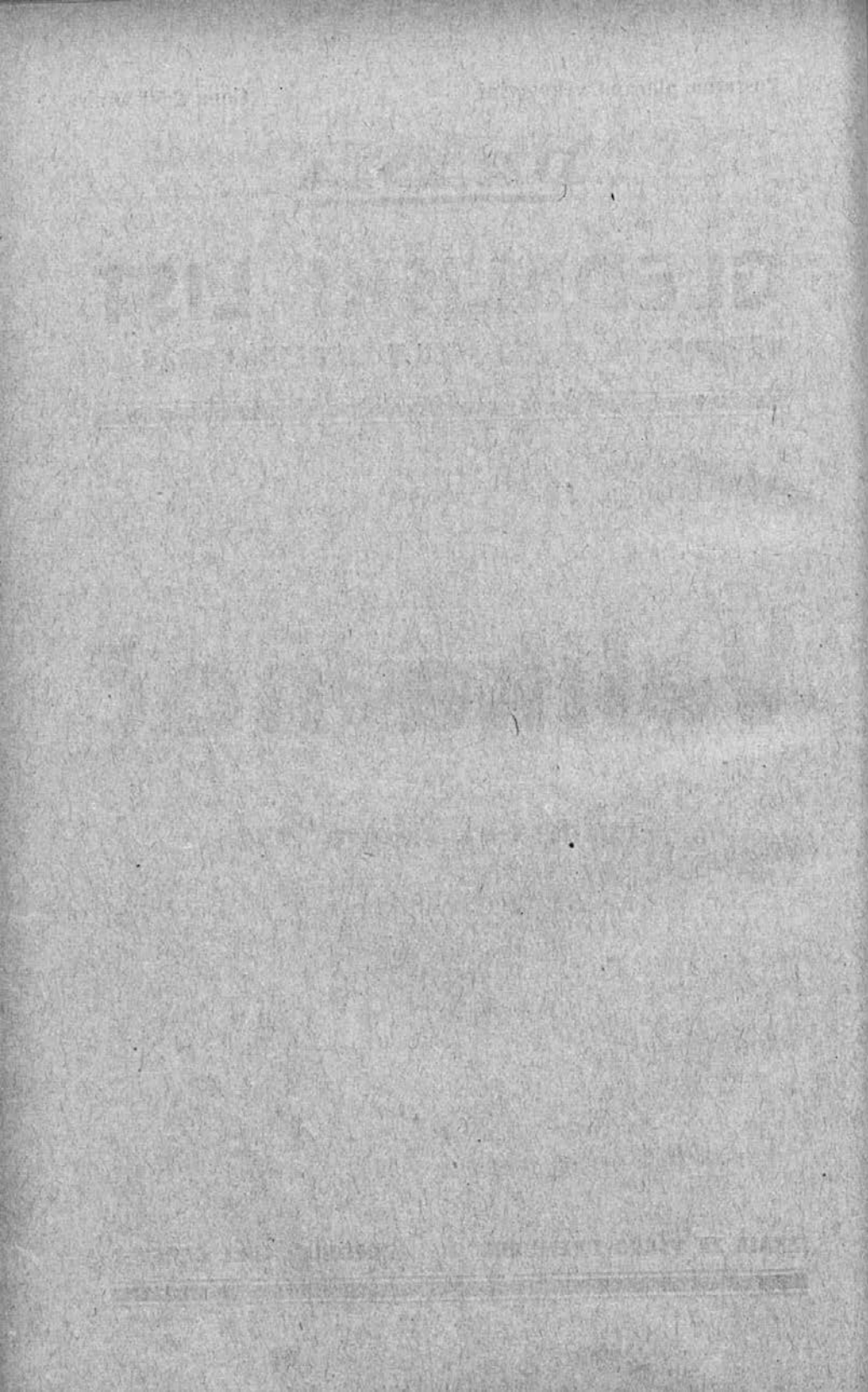
Premijera 31. oktobra 1934

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 31. oktobra 1934

C. D.: **Strindbergova „Velika noč“**

I. dejanje.

Veliki četrtek je. Sneg že kopni in drevje je začelo zeleneti...
V družini Heystovi je mračno, je tesno in hudo. V hiši je žalost in

legoba. Ves zrak je kakor zastrupljen. Oče je v ječi zaradi pone-
verbe, hčerka Eleonora v zavodu za umobolne, od vseh strani pri-
tiskajo dolgovi — najgroznejši med upniki: Lindkvist — mati je
od gorja že vsa potrta, vse mesto vre od grdega obrekovanja. In

Elis se predaja sanjam: svoji nevesti Kristini, ki se je komaj povrnila, pripoveduje o pomladi, o solncu in o brezah, o gorah, jezernih in hišici na severu, ki čaka na poroko... Vendar ga dejstva neusmiljeno priključijo v resničnost: Lindkvist, nesrečni upnik, se je preselil sem, da bo kot pajek v mreži ždel in prežal tam na muhe, in varovanec Benjamin, Elisov najboljši učenec, je pravkar pri izpitu pal, kar bo spodneslo vsej družini še zadnje možnosti zasluzka. Upanja nič in vse se bo podrlo... Gorje in solze vsepovsod.

Da bo nesreča večja, uide iz zavoda mala Eleonora, odpre spotoma s svojimi ključki zaprta vrata neke cvetličarne in vzame s seboj lepo velikonočnico, ki jo vsa srečna in vesela prinese Elisu domov. In to ubogo, navidezno bolno, mlado dekletce posije s svojo otroško dušo kot solnčni žarek v ta temni dom. Benjaminu pripoveduje pravljice o pticah, o zvezdah in cveticah... Pripoveduje mu, kako trpi za očeta, za mater in brata, kako morajo vsi ljudje trpeti in da ljudi, četudi so zločinci, ne smemo kar obsojati... Otrok začuti otroka... Vse je kot evangelij... In Benjaminu se razvedri obraz...

(>Pustite male k meni...<)

II. dejanje.

Veliki petek. Zunaj že spet sneži... Vse je neznano tiho, le basi orgelj mrtvaško odmevajo iz bližnje cerkve. Družina Heystova je v črnem... Elis se grize in muči skozi križev pot očetovih sodnih razprav, obtožb in pričevanj... Delo za Veliki petek... Ozračje je neznosno. Strašno. Mati prinese vest, da je bil včeraj pri belem dnevu izvršen v cvetličarni vlom. Sum — neizrečen — se obrne na Eleonoro. Strah raste v spačenost in grozo... In Lindkvist se približa — dih jim zastaja — senca ogromno zraste — pojema in izgine... in se pojavi spet... in spet izgine... Grozeči škornji velikana brezvestno škripljejo in škrtajo po snegu... Kristina pa stavi Elisa pred težko preizkušnjo: z nezvestim, neznačajnim Petrom, sošolcem Elisovim, odide na koncert.

Strah je napolnil sobo. Zunaj rezko odjeknejo žvižgi piščalk...!? Nič ni... saj bo še boljše... in Eleonora prosi urico, da bi šla vsaj hitreje... tik, tak, ping, ping, ping, deset, enajst, dvanajst — in potem bo velikonočna sobota in spet bo sijalo solnce in ptičke bodo pele in na južni steni bodo spet vzbrstele vijolice... Eleonora čuti, da je nebo že spet odprto... In luna posije v izbo... »In zdaj veš, da je tudi solnce še tu, dokler sije še mesec!«

III. dejanje.

Velika sobota. Mrzlo je. Eleonora greje ob peči premrle cvetke. In na trgu so bili mrtvi, zmrznjeni tički... Ali ni to hudo? Tako je mraz... in tudi v Heystovi hiši je mraz. Elis se je zakrknil, Kristina molči, sovražstvo zastruplja ljubezen in termometer v sobi

pada... In zavod zahteva Eleonoro nazaj; izkazalo se je, da je bila ona tista, ki je vzela in odnesla velikonočnico... Ko pokličejo Eleonoro na odgovor, se hoče Benjamin zanjo iz srca žrtvovati. In tej otroški ljubezni se tudi nesreča ne more več upreti: nenedoma se usoda spreobrne in začne se jasni! Prišel je cvetličarnar in javil, da je našel na mizi Eleonorin denar in na listku njeno ime. Navsezadnje pride še Lindkvist. S škripajočimi škornji stopa na svoje preproge. Neusmiljeno tirja svoje pravice, brezobzirno privija Elisa in mu izbija trdovratnost, napuh in ošabost — dokler

Mila Šaričeva

ga na vsej črti ne užene v kozji rog. Elis se vda vsem zahtevam in izkaže se naposled, da tudi Lindkvist ni bil tako grozen in strašen človek, temveč, da je tudi on samo dobrodušen in prijazen možic, ki prinaša Elisu same dobre vesti in ki storjene dobrote prav tako ne pozablja kot ne spregleduje storjenega gorja. In za uslugo, ki mu jo je svoječasno izkazal Elisov oče, odneha tudi on in vrne dobroto z dobroto. Vse je poravnano: milost gre nad pravičnost... in velikan odreši more vse... Zunaj se res zjasni... iz bližnje cerkve pa zapojo zvonovi in zadonijo orglje zahvalno pesem Njemu, ki je vse to tako lepo in dobro uravnal. Solnce posije v sobo, v to temno noč in žalost, in mraz se razpuhti in v srcih je spet radost in pomlad! Velika noč — Vstajenje!
>Hvala, ti dobri velikan!<

*

Strindberg imenuje »Veliko noč« pasijonsko igro. Ne po krivici. Kdor je občutil vse življenje kot trnjev križev pot, krvav in s kamenjem posut, kot kruto borbo z vsemi predsodki družbe, z veljavnimi zakoni, z razrednimi več- in manjvrednimi občutki, z naturnimi demoni v sebi in tudi izven sebe, s strastjo, zavistjo, sovraštvom in gmotnimi skrbmi, da se potem grenko zakrckne v neljubeznivo črnogledstvo — ta ima pravico govoriti o pasijonu. Ne velike tragedije, temveč te male, navidezno nevažne malenkosti vsakdanjosti zatro in ubijejo v človeku vsak čut dobrote in ljubezni, vsako toplino in vsako kal življenja in veselja. Človeka se loteva obup in iz obupa raste ošabnost in napuh; gorje ga razkroji tako, da vidi v vseh ljudeh in v vseh stvareh le žalost in bridkost. V napoto je sam sebi, v spotiko je vsem drugim, iz njega izhaja mraz, nataknen je in nasajen, zbadljiv, po svetu hodi ves razbit, ves ranjen in žaljiv. Živa črepinja...

In to gorje, bolezen in napuh premaga le — ljubezen. Ljubezen, ki je svetla in jasna, nedolžna in velika, kakršna je ljubezen družabno neodgovorne, na videz slaboumne, a jasnovidne Eleonore. Krivi smo vsi za vse! Vsi moramo trpeti, vse nas je ustvaril Bog! In to dekle, ta otrok, je le simbol neskončne in neizmerne milosti božje in vélike ljubezni, ki vsakogar v trpljenju očisti in okrepi in ga naposled dvigne iz smrti v vstajenje in življenje, iz Velikega petka v Véliko nedeljo.

Prihodnja dramska premijera bo Nušičeva komedija »Žalujoči ostali« v režiji Bratka Krefta.

Svetovna kritika o „Veliki noči“

»Kadar poskuša prikazati Strindberg tisto, kar pri Shakespeareu najbolj ljubi in občuduje, mir nad viharji, luč nad bolečino, smeh in smehljanje med solzami, potem mu mnogokdaj spodleti. Redkokdaj je — vsaj v gledališču — pokazal pri takih priložnostih tako srečno roko kakor pri svojem misteriju »Velika noč«, ki je v vsem njegovem delu skoraj nekaj edinstveno zlahtnega. Tu ga je navdihnila ljubezen v neki mešanici upanja in trpljenja, pri čemer se sovražstvo niti ni moglo do dobrega razviti. V tem trenutku stopi pisatelj iz svojega začaranega kroga in se poda z neomočenimi nogami na Otok Blaženih. Ljubezen je véliko spreobrnjenje, po katerem stremi, za katero se vadi, in ki ga edina navdaja še z upanjem. —

Po toliki zgodovini se je Strindberg 1900. leta potopil spet v sedanost nazaj; njegovo milo razpoloženje je trajalo še vedno in mu poklonilo duševno-nežno pasijonsko igro, ki posega brez uporabe velikih učinkov v najtanjše koticke našega duševnega življe-

nja: »Velika noč«. Z Eleonoro, tem navidezno slaboumnim, toda po svoji občutljivosti z vsem stvarstvom, rastlinstvom in živalstvom sovisnim dekletcem, je hotel Strindberg ustvariti neke vrste ženskega Krista, ki samo s svojo čistostjo in samo s svojo prisotnostjo učinkuje na vse temno in bolno kot solnčni žarek in ki vse ljudi okrog sebe popelje na pot svetlobe. Skozi trpljeje k vstajenju! Kar je mislil Strindberg pozneje, da se je naučil pri Maeterlincku, vse tisto in najboljše je tukaj že uporabil. »Velika noč« ni sicer drama, pač pa je pesnitev najčistejšega sijaja, ki učinkuje pravno zategadelj, ker se odrešenje posreči dekletu, posebno zato, ker hodi to dekletu skozi vso igro onstran vsake demonske erotike.

»Velika noč«, ki jo je napisal Strindberg pred seznanitvijo z Maeterlinckom, stoji zato po lepoti in preprostosti nad »Labodiceo« in nad »Nevesto s krono«... E. Diem.

*

»Temu pisatelju je manjkala doslej cela polovica sveta: polovica pomladi in poletja. Temu dramatikumu je manjkala beseda za dobre ljudi.

Toda mala Eleonora iz »Velike noči«. Tu se mu je posrečil res pravi angel; ne samo po pomembnosti v igri in svoji izpovedi, marveč tudi po duši, ki je postala beseda. Brez peroti, brez maske svetega Odrešenika, brez zlagane priloge iz potrebnih pravljicne knjige prinese ta otrok v gorja polni dom poslanstvo vstajenja.«

B. Diebold.

»Razvoj gre od družabnega gledališča k idejnemu gledališču, od zabave k umetnosti, od kiča k dramu, od privatne vznemirjenosti k odgovorni, vseobčji borbi za svetovni nazor, za нравno bazo človeka, za spoznanje smisla današnje dobe.

Potrebno je, da se zavemo tega razvoja tudi pri nas, kjer ima pogosto samo gledališče družabnega tipa polni uspeh pri občinstvu in kjer se idejno gledališče pogosto naravnost odklanja. Razvoj se ne da ustaviti. Kajti vsak, ki pozna sodobni repertoar svetovnih družabnih iger, mora nad njimi obupati. Dekadenca družabne igre je nesporna. Pred to evolucijo ne smemo zapirati oči. Morajo se ji prilagoditi naša gledališča in tudi naše občinstvo. Kajti tu se dotikamo same strukture dobe, osnovnega življenjskega čuvstva in načelnih umetniških smernic današnjega časa.« Fr. Goetz.

Razno

Klasiki na ruskih gledališčih. Kar smo vedno pričakovali, to se zadnje čase zelo hitro uresničuje: prvi zalet »nove« umetnosti se je tudi v Rusiji ustavil in se vrača gledališka umetnost tudi tam h klasikom. Znani moskovski igralec I. V. Iljinskij je prišel iz Moskve na dopust v Pariz in

je v razgovoru z novinarji povedal mnogo zanimivega o ruskih gledališčih. Občinstvo se je zelo spremenilo po svojem socialnem položaju, v obnašanju, obleki in daje gledališču čisto drugačno sliko, v marsičem so se spremenili tudi igralci, posebno po svoji vnanjosti, repertoar pa je kar naenkrat začel spominjati na stare čase. Po par raznih eksperimentih se je naposled zatekel nazaj h klasičnim pisateljem. Tako je tako zvani »Teatr mladih« dosegel največji uspeh pri publiku in kritiki z igro Ostrovskega »Volkovi in ovce«; drugi ravnotako napredni »Teatr Simonova« gradi svoj repertoar v glavnem iz Gogolja in Ostrovskega, a »Teatr Vahtangova« je našel svojo srečo v »Jegoru Bulyčevu«, ki ga je spisal Maksim Gorki. Celo nemirni V. E. Meierhold se je v svoji zadnji režiji »Dame s kamelijami« skoro popolnoma odpovedal svojim eksperimentom in je režiral popolnoma v predrevolucionarnem realističnem duhu. Sedaj pripravlja Puškinovo tragedijo »Boris Godunov« z nečrtanim pesnikovim besedilom. Od sodobnih del imata največ uspeha »Tuje dete« V. Škarkina in »Optimistična tragedija« V. Višnjevskega.

Meierhold o delu v ruskem gledališču. Glavni organ Benešove stranke »České slovo« priobčuje pred kratkim razgovor svojega sotrudnika z največjim ruskim režiserjem Vsevolodom Meierholdom, ki je bival, ko se je vračal iz Karlovih Varov, nekaj dni v Pragi. V glavnem je povedal to-le: »Naša nova umetniška smer, socialni realizem, ki se je razvil iz življenjskih potreb, je prav za prav po vsebini in obliki združitve zrelih smeri vseh svetovnih gledaliških kultur. V tej svoji smeri se vračamo k preteklosti, na katero so gledališki ljudje pozabili, ki pa je vendar imela dovršeno tehniko, tako v zgradbi drame same kakor v tehnični ureditvi gledališča in predstav. Stare gledališke kulture, evropske in orientalske, so bile znane samo teoretikom in zgodovinarjem, ne pa praktikom, ki bi jih morali pri svojem delu uporabljati. Pri svojem delu se obračamo na Shakespearea, Molièrea, Calderona in druge. Povzeli smo mnogo po japonskem gledališču, posebno po japonskem upodablajočem umetniku Hokusaji, ki izvrstno gradi scensko konstrukcijo. Na naši sceni se vse mobilizira; ne samo staro znanje in izkušnje, temveč tudi sodobni tehnični izumi: radio, film, elevatorji, popolni reflektorji in drugo. Izvenruska gledališča ljubijo intimne interieure, idile, nepremične exterieure, medtem ko Rus ljubi dinamiko. Naš umetnik (v nasprotju z Balzacom, ki je popisal vse, kar je videl, a ni vedel, kaj o tem misli) mora biti orižentiran, mora poznati svoj cilj, mora vedeti, za koga dela. Cilj naših umetnikov je zgraditev države. To državo književnik prav tako gradi kakor ji gradi tehnik, delavec, učitelj ali politik. Naši dramatikci pridno delajo. Osnovali smo tudi šolo za dramske pisatelje, kjer se uče pisati drame, kakor se dijaki uče algebre. Pri nas kolektivno ustvarjajo avtor, igralci in režiser. Avtor je sam navzoč pri skušnjah in spremeni včasih cele odstavke, toda največje delo izvrše igralci, ki ustvarjajo skupno z avtorjem. Tako sta n. pr. pri moji režiji »Dame s kamelijami« sodelovala tudi dva igralca, ki sta dajala posameznim stavkom prevajalca kar najmočnejši ruski izraz. Zato sem dal na gledališki lepak poleg imena prevajalca špeta tudi imeni teh dveh igralcev. Na evropskih gledališčih se nauče dramo v štirih do šestih tednih. Jaz pa sem rabil za inscenacijo Lermontove »Maskarade« pet let, za »Revizorja« poldrugo leto, za »Damo s kamelijami« pa eno leto.

Igralci vestno študirajo svoje vloge. Svoje delo vedno prilagodijo tempu časa. Naše predstave doživljajo po sto repriz. Ostrovskega »Gozd« smo igrali nad tisočkrat, ker je občinstvo to želelo. Zdaj piše zame drame mladi avtor, ki je bil nekoč brezdomec (bezprizorni), eden izmed one potepuške in zanemarijene mladine, kot ste jo videli v filmu »Pot v življenje«. Leta 1937. bom insceniral Puškinovega »Borisa Godunova«.

V Leningradu so našli prvotni necenzurirani izvod Lermontove drame »Ples v maskah«. Delo ima 400 doslej neznanih verzov.

Leningradski »Rdeči list« piše ob izdaji 2. dela »Švejka« o Jaroslavu Hašku: »Pred trinajstimi leti je napisal Hašek svoj žalibog nedokončano satirično mojstrovino, ki je dandanes še prav tako živa in zanimiva kot takrat... Hašek spada med najbolj globoke psihologe in najbolj žive oblikovalce malomeščanskih tipov. Podoba Švejka lahko brez nadaljnega vzporedimo z znamenitim likom iz svetovne literature: z dobrim oprodrom Sancho Pansom iz Cervantesovega »Don Quichota«.

Ruska igralska družina v Pragi bo igrala v letošnji sezoni sodobne ruske igre: Katajev »Pot cvetov« (to delo še ni bilo nikjer dosedaj uprizorjeno, tudi v Rusiji ne) in njegovo »Kvadraturu kroga«, Škverkij »Tuje dete«, Bulgakov (avtor »Bele garde«) »Stanovanje Sonjkina«.

V Kijevu je umrla Marija Zankovecka, največja ukrajinska igralka, stara 74 let. Štirideset let je stala v ospredju ukrajinskega teatra. Igralka velikega stila kot Rusinji Ermolova in Savina. L. 1922. je dobila častni naslov »narodna umetnica republike« in po njej nosi svoje ime gledališče v Dnipropetrovskem.

V Kijevu odpirajo državno židovsko gledališče. Umetniško vodstvo ima Veršilov. V repertoarju imajo seveda židovske avtorje, ruske in evropske klasike.

V Varšavi so otvorili sezono: Narodno gledališče z igro »Ludovik XI.« (K. Delavigne), Poljsko gledališče s Shakespeareovo komedijo »Sen kresne noči«, novo gledališče »Gledališče igralcev« (vodja slavni poljski komik Stefan Jaracz) z Zapolskim »Moralo gospe Dulske«, gledališče »Atheneum« pa z veseloigro »Ulani kneza Josipa« in Boissonovo »Gospa X«. To gledališče igra vsak dan dvakrat, ob petih in ob pol devetih.

Malo gledališče v Pragi igra letos Hjalmar Bergmanovo igro »Noblova nagrada«, ki smo jo pred leti tudi na našem odru igrali.

V Parizu je umrl pred kratkim znani karakterni igralec I. Berthier, star 60 let. Zadnje čase je bil član gledališča Gymnase in je nastopal posebno v Bernsteinovih igrah. Bil je znan po svoji skromnosti.

Začetek sezone v sofijskem Narodnem gledališču je bila premijera do sedaj še ne izdane drame največjega bolgarskega pesnika Ivana Vazova »Prestolstvo«. V dramu so sodelovali vsi člani gledališča. Režiser N. O. Masalitinov je poživil z glasom, temperamentom in gesto veliko delo »Narodnega pesnika«. Kakor pišejo bolgarski listi, pomeni ta premijera slaven datum v razvoju Narodnega gledališča. Drama je zajeta iz bolgarske zgodovine, in sicer iz dobe Ivajla, carice Marije in carice Irene.

Anekdote

»Vsakdanji kruh.«

Dramatik Jules Renard je imel izvanreden uspeh s komedijo »Vsakdanji kruh«. Par dni po premijeri ga sreča na cesti Pierre Veber in ga prav nič nevoščljivo vpraša:

»No, dragi kolega, ali ste že prebavili ta košček kruha?«

»Hvala za vprašanje, dragi kolega,« mu odgovori Renard, »jaz sem ga že prebavil, toda vam očitno še vedno leži v želodcu.«

*

Bernard Shaw podpira gibanje: »Kupuj domače blago!« Ko se je svoječasno vrnil z Grčije, ga je vprašala neka dama, kako so mu ugajale Grkinje: »Ali imajo tam vse žene grške nosove?« — »Seveda,« je odgovoril Shaw, »ali pa morda mislite, da si jih naročajo iz inozemstva?«

*

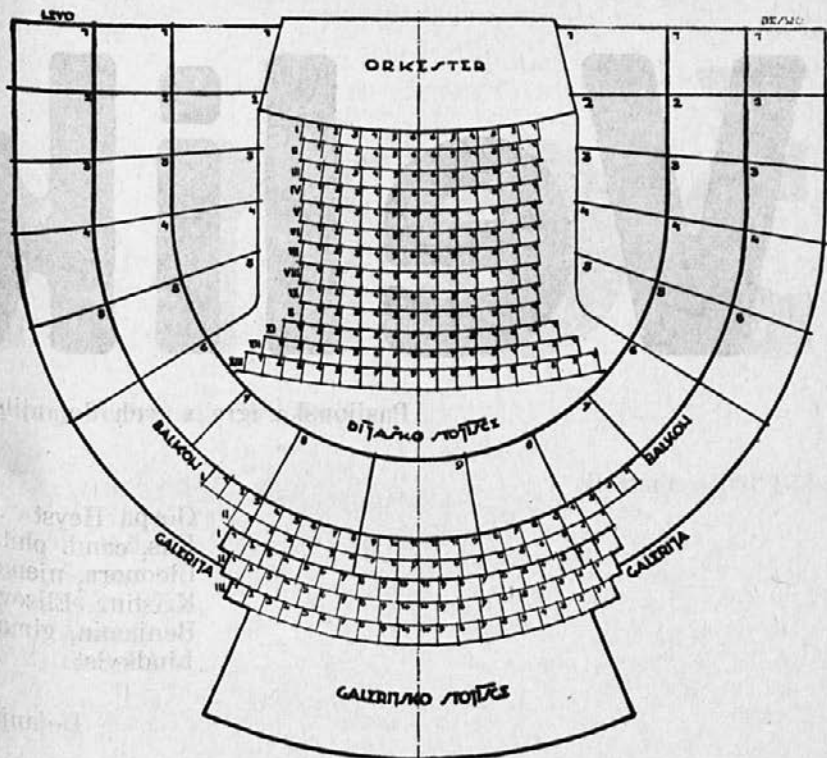
Makaroni. Eugen d'Albert je bil nekoč Bog ve s katero že ženo na Bog ve kolikem že poročnem potovanju po Italiji. V nekem siciljanskem mestecu jima prinesejo za obed makarone. Drugi dan zopet makarone in tretji dan ravnotako.

D'Albert se tretjega dne zjezi, vrže skledo skozi okno in vzdigne tri prste:

»Prisegam ti, draga moja, da me na prihodnjem poročnem potovanju Italija ne bo več videla!«

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Velika noč

Pasijonska igra v treh dejanjih. Spisatelj: August Strindberg. Poslovenil: Ciril Debevec.

Režiser: Ciril Debevec.

Gospa Heyst	Marija Vera
Elis, cand. phil., učiteljica	C. Debevec
Eleonora, njena hči	Šaričeva
Kristina, Elisova nevesta	Boltarjeva
Benjamin, gimnazijec	Jan
Lindkvist	Skrbinšek

Dejanje se odvijata v današnjih dneh.

(I. dejanje: Veliki četrtek; II. dejanje: Veliki petek; III. dejanje: Velika sobota.)

Blagajna se odpre ob pol 20.

Četrtek ob 20.

Konec ob pol 23.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 28 ^{.-}
„ II. - III. vrste	26 ⁻
„ IV. - VI. „	24 ⁻
„ VII. - IX. „	22 ⁻
„ X. - XI. „	20 ⁻
„ XII. - XIII. „	18 ⁻

Lože v parterju (Din 100 ⁻)	100 ⁻
„ v I. vrsti (Din 100 ⁻)	100 ⁻
„ balkon (Din 70 ⁻)	70 ⁻
Dodatni ložni mesta v parterju	20 ⁻
„ v I. vrsti	20 ⁻
„ balkon	15 ⁻

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 20 ⁻
„ II. „	16 ⁻
Galerija: „ I. „	14 ⁻
„ II. „	12 ⁻
„ III. „	10 ⁻
Galerijsko stojišče	2 ⁻ 50
Dijaško stojišče	5 ⁻

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Predpisana taksa za prevoz je vračunana v cenah.

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

